

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

В. В. Бойченко

**ПОЛКУЛЬТУРНЕ ВИХОВАННЯ
УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ:
теорія і методика**

Монографія

Умань
ВПЦ «Візаві»
2016

УДК 37.03
ББК 74.200
Б 77

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини
(протокол № 6 від 29.11.2016 р.)*

Рецензенти:

І.О. Смолюк, доктор педагогічних наук, професор
Східноєвропейського національного університету імені Лесі
Українки

В.Л. Федяєва, доктор педагогічних наук, професор Херсонського
державного університету

Бойченко В. В.

Полікультурне виховання учнів початкової школи:
Б 77 теорія і методика: монографія / В. В. Бойченко – Умань :
ВПЦ «Візаві», 2016. – 188 с.
ISBN 978-966-304-189-6

У монографії проаналізовано сутність та структуру полікультурного виховання школярів, розкрито критерії та рівні полікультурної вихованості дітей молодшого шкільного віку; охарактеризовано сучасний стан полікультурного виховання учнів у початковій школі, обґрунтовано технологію полікультурного виховання молодших школярів.

Для вчителів початкової школи, заступників директорів з виховної роботи, педагогів-організаторів, студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 37.03
ББК 74.200

ISBN 978-966-304-189-6

© Бойченко В. В., 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	6
1.1. Полікультурне виховання як педагогічна проблема	6
1.2. Сутність та основні засоби полікультурного виховання	27
1.3. Структура та основні показники полікультурної вихованості молодших школярів	54
1.4. Діагностика полікультурної вихованості молодших школярів	68
РОЗДІЛ 2. ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	92
2.1. Технологія полікультурного виховання учнів початкової школи	92
2.2. Методика впровадження авторської технології у виховний процес початкової школи	102
2.3. Співпраця вчителя з батьками у процесі полікультурного виховання	126
2.4. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи	146
ПІСЛЯМОВА	155
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	158
ДОДАТКИ	173

ПЕРЕДМОВА

Україна – поліетнічна держава, до складу населення якої входять різні за походженням і ступенем соціально-економічного розвитку етнічні спільноти. Це зумовлює полікультурність суспільного середовища, вимагає підготовки особистості, здатної сприймати і розуміти не лише власні, а й культурні цінності інших народів, спроможної до міжетнічної і міжкультурної комунікації. Зіткнення цивілізаційних, культурних, етнічних інтересів створюють конфліктну ситуацію в межах загального національно-державного простору. У цьому контексті актуалізується проблема формування в сучасних дітей і молоді ціннісного плюралізму та культурного релятивізму, толерантності й менталітету співробітництва, становлення «діалогу культур» різних національностей, рас, віросповідань, поглядів, переконань.

Про державний підхід до вирішення проблеми регулювання міжетнічних взаємин засвідчують статті Конституції України, Закони України «Про освіту», «Про національні меншини в Україні», «Про мови», Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку Української державності, Програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Національна доктрина розвитку освіти, Концепція національного виховання, інші законодавчі та нормативні акти.

Основні засади полікультурної політики Української держави закріплені в Конституції (Основному Законі) України, в Законах «Про національні меншини в Україні», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про охорону дитинства», «Про попередження насильства в сім'ї», «Про об'єднання громадян», Концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку Української державності, Програмі виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Національній доктрині розвитку освіти в Україні, інших чинних документах, а також у міжнародно-правових актах, ратифікованих Верховною Радою України.

Серед основних цілей і пріоритетів освітньої галузі важливе місце посідає виховання людини демократичного світогляду й культури, що характеризується ціннісним ставленням до національних здобутків, з повагою ставиться до традицій інших народів та їхніх культур, активно долучається до реалізації ідей культури миру, прагне до толерантної взаємодії зі світовим співтовариством.

Як засвідчує проведений нами аналіз статистичних даних, населення Черкащини характеризується значною строкатістю етнічних груп, які зберігають свою культуру, мову, традиції. Це накладає певний відбиток на етнічний склад учнів, що є зменшенням відображення загального етнічного складу Черкаського регіону.

Монографія складається з двох розділів. У першому розділі розглядаються різні підходи до визначення сутності полікультурного виховання, аналізуються форми і методи його реалізації, визначається структура полікультурної вихованості дітей молодшого шкільного віку та результати констатувального етапу експерименту.

У другому розділі, характеризується технологія підвищення ефективності виховної роботи з учнями початкової школи у напрямі полікультурності, зміст, форми і методи роботи з батьками, аналізуються результати дослідно-експериментальної роботи.

Матеріали монографії можуть бути використані у процесі розробки програм з виховання учнів початкової школи; при підготовці методичних посібників для вчителів; як доповнення до навчальних програм з педагогіки для студентів вищих навчальних закладів, а також у системі післядипломної педагогічної освіти вчителів.